

მოსამართლის აქტიურობის ფარგლები სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტის გამოყენებასთან მიმართებაში

ანა გურიელი

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის იურიდიული
ფაკულტეტის დოქტორანტი, ადვოკატი, მედიატორი

საკვანძო სიტყვები: მედიატორი, როლი, პროცესი

1. შესავალი

არსებული შეხედულებით, მედიაცია განისაზღვრება როგორც პროცესი, რა შემთხვევაშიც მესამე, ნეიტრალური პირი, ეხმარება მხარეებს, თითოეულისათვის მისაღები გადაწყვეტის მიღწევაში.¹ ეს არის მხარეთა თავისუფალ ნებაზე დამყარებული პროცედურა, რომლის დროსაც დავის საბოლოოდ გადაწყვეტის უფლების არმქონე მედიატორი სისტემატურად უწყობს ხელს მხარეთა შორის კომუნიკაციას, რათა შესაძლებელი გახადოს მოდავეთა თვითპასუხისმგებლობაზე დამყარებული შეთანხმების მიღწევა. მეოცე საუკუნის 70-80-იან წლებში ეს ინსტიტუტი სწრაფად განვითარდა ისეთ ქვეყნებში, როგორებიცაა: აშშ, ავსტრალია, კანადა, ინგლისი და უელსი.² ე.ი. აღიარებული მიდგომით, პროცესს, რომლის ფარგლებშიც მხარეები გადაწყვეტენ საკითხის მოგვარებას მოლაპარაკებებით, რომელიც წარიმართება ნეიტრალური პირის მიერ, შეიძლება

1 Richler J., 2011. court-based mediation in Canada, Judges' Journal, Issue 3, p. 14.

2 Alexander N.M., 2003. Global Trends in Mediation: Riding the Third Wave, Centrale für Mediation, Otto Schmidt Verlag DE, p. 7.

ენოდოს მედიაცია.³ თანამედროვე შეფასებებით, აღიარებულია მედიაციით დავის გადაწყვეტის რიგი დადებითი შედეგები. მათ შორის, პროცესის ხარჯების შემცირება, დავის სწრაფი გადაწყვეტა, მხარეთა შორის ურთიერთობების შენარჩუნება და ისიც, რომ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მედიაციის საშუალებით ვერ ხერხდება დავის გადაჭრა, მხარეები აღიარებენ ამ გზით კომუნიკაციის აღდგენის შესაძლებლობას.⁴

მედიაციის ინსტიტუტზე მსჯელობისას, დასაწყისშივე გასათვალისწინებელია განსხვავება არასასამართლო მედიაციასა და სასამართლო მედიაციას შორის, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ სასამართლო მედიაციის შემთხვევაში დავის აღძვრა თავდაპირველად სასამართლოში ხდება. სასამართლო მედიაცია პირობითად უნდა ეწოდოს დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ფორმას, რომლის გამოყენებაც სასამართლოს ნებართვითა და მისი აქტიური მონაწილეობით ხორციელდება. სხვადასხვა სახელმწიფოში მედიაციის პროცედურის წარმართვაში მართლმსაჯულების ორგანოების ჩარევის ხარისხი და ინტენსივობა განსხვავებულია.⁵ სავალდებულო მედიაციის შემთხვევაში, სასამართლო მხარეებს ავალდებულებს, რომ სასამართლოში საქმის განხილვამდე სცადონ მორიგება. მხარეებს არ აქვთ არჩევანის უფლება და ვალდებულნი არიან, სასამართლო დარბაზიდან მოლაპარაკების ოთახში გადაინაცვლონ. სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტის დანერგვით, სახელმწიფო იღებს პასუხისმგებლობას იმ მხარეთა წინაშე, რომელთა ნების ავტონომიასაც ზღუდავს. ე.ი. სასამარ-

თლო მედიაციას შესაძლებელია ეწოდოს კლასიკური მედიაციის ერთ-ერთი სახეცვლილება. შესაბამისად, იმისათვის, რომ სახელმწიფომ მის მიერ აღებული ვალდებულებები შეასრულოს, საჭიროა, შეიქმნას საკანონმდებლო ბაზა, როლმითაც სრულყოფილად დარეგულირდება სასამართლო მედიაციასთან დაკავშირებული საკითხები.⁶

საქართველოში სავალდებულო მედიაციის ინსტიტუტი საკანონმდებლო ცვლილებების შედეგად დამკვიდრდა. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი (შემდგომში – სსსკ) განსაზღვრავს სასამართლო მედიაციის საშუალებით განსახილველ დავებს, თუმცა შეთანხმების არსებობის შემთხვევაში, სასამართლო მედიაცია ნებისმიერ კერძოსამართლებრივ დავას განიხილავს.

ზოგადად, სასამართლო მედიაციის საშუალებით დავის გადაწყვეტა გამართლებულია, თუ ამ გზით ხერხდება მხარეთა საუკეთესო ინტერესების დაკმაყოფილება და პროცესი არ იწვევს ფინანსური და დროის რესურსის კლიენტის ინტერესთა საწინააღმდეგოდ ფლანგვას. ამ მიზნის მიღწევა მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული მოსამართლის როლზე სასამართლო მედიაციის განხორციელების პროცესში. ჭერჭერობით ქართველი კანონმდებელი მხოლოდ ეპიზოდური რეგულირებით შემოიფარგლება⁷ და მედიაციის რეგულირებასთან დაკავშირებული დისკუსია საქართველოში მხოლოდ ახლა იწყება.⁸ შესაბამისად, მედიაციის პროცესში მოსამართლის აქტიურობის ფარგლების საკითხიც არ არის სრულყოფილად დარეგულირებული. იურიდიული პროფესიის მუდმივად მზარდი მოთხოვნები კი

3 Franklin C., Mediation’s Confidentiality Controversy, text is available: <http://www.dailyjournal.com> – ბოლოს გამოხმობილია: 20.10.2012.
 4 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 113.
 5 ცერცვაძე გ., 2011. მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბილისი, გვ. 62.

6 ცერცვაძე გ., 2011. მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბილისი, გვ. 61.
 7 ცერცვაძე გ., 2013. მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბილისი, გვ. 18.
 8 იქვე.

დღის წესრიგში აყენებს ამ სფეროში არსებული რეგულაციების თანამედროვე განვითარების ტენდენციებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფას.

მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის გზაზე, მასთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირება სახელმწიფო პოლიტიკის ნაწილი უნდა იყოს, რეგულირება უნდა ეფუძნებოდეს და ითვალისწინებდეს ეროვნულ მორალურ ღირებულებებსა და ერის სოციალურ ურთიერთობათა კულტურას. ამიტომ კანონმდებლობის მიღება არ უნდა განხორციელდეს აღნიშნულ სფეროში რომელიმე უნივერსალური კოდექსის ავტომატური რეცეფციით.⁹ აუცილებელია საქართველოში არსებული რეგულირებისა და სხვა სახელმწიფოების წარმატებული პრაქტიკის ჯეროვანი ანალიზი. ამის შემდეგ კი საქართველოს რეალობის გათვალისწინებით, საკითხის ადეკვატური გადაწყვეტის შეთავაზება. აღნიშნული ადასტურებს საკითხის კვლევის მნიშვნელობას, ქვეყნის კანონმდებლობაში შემდგომში განსახორციელებელი ცვლილებების წარმოჩენის მიზნით.

შესაბამისად, ნაშრომის მიზანია ქართულ სამართალში მოსამართლის აქტიურობის ფარგლების განსაზღვრა სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტის გამოყენებასთან მიმართებაში. შემუშავდება კანონმდებლობის სრულყოფის რეკომენდაციები.

მიზანი მიიღწევა კვლევის ანალიტიკური, ისტორიული, შედარებითსამართლებრივი მეთოდების გამოყენებით. გაანალიზდება აღნიშნულ საკითხთან მიმართებით მნიშვნელოვნად მიჩნეული რეგულაციები.

2. წარმატებული მაგალითები საქართველოს პრაქტიკიდან

როგორც აღინიშნა, სასამართლო მედიაციის პროცესში მოსამართლის

უფლებამოსილების ფარგლების სრულყოფილი ანალიზის მიზნით, აუცილებელია იმ კონკრეტული სახელმწიფოების მაგალითების გათვალისწინება, სადაც დავის გადაწყვეტის მითითებული საშუალება წარმატებით დამკვიდრდა ან/და სადაც მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების დადგენა სასამართლო მედიაციის პროცესში ასევე წარმატებით განხორციელდა. მაგალითად, მნიშვნელოვანია ამერიკის შეერთებული შტატების მაგალითი, სადაც აღიარებული მიდგომით, სასამართლო მედიაციის პროცესის რეგულირების რეგულირება აკმაყოფილებს ინსტიტუტის წარმატებულად შეფასების ყველა სტანდარტსა და წინაპირობას.¹⁰

2.1 რეგულირება ავსტრალიაში

როგორც ამას ავსტრალიის სამართლის ასოციაცია აღნიშნავს, (Australian law reform commission) სამართლებრივ სახელმწიფოში სასამართლო სისტემა მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს დემოკრატიული წყობილების ფორმირების პროცესს.¹¹ შესაბამისად, მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების მართებული განსაზღვრა ერთ-ერთ პრიორიტეტად მიიჩნევა.

ამ სახელმწიფოში მოსამართლის როლმა არსებითი ცვლილება განიცადა ბოლო წლების განმავლობაში. როგორც თეორეტიკოსები და მოსამართლეები აღნიშნავენ, თანამედროვე მოსამართლე არ უნდა იყოს მეოცე საუკუნის მოსამართლის იდენტური. კერძოდ: გარდა წმინდა სამართლებრივი საკითხებისა, უნდა იყოს გაცნობიერებული მენეჯერულ მართვაში, ინტერესდებოდეს პროცესის შედეგებით და გარკვეულ დონეზე მაინც იყოს ჩახედული ე.წ. „თერაპიულ იურისპუდენციაში“. ამავდროულად, აუცი-

9 Rovine A., 2015. Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation, The Fordham Papers, p. 116.

10 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 132.

11 Richler J., 2011. Court-based mediation in Canada, Judges' Journal, Issue 3, p. 14.

ლებლად მიიჩნევა, თანამედროვე მოსამართლე იყოს სპეციალიზირებული დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მეთოდებში.¹² ამის გათვალისწინებით, ავსტრალიაში, ისევე როგორც კანადასა და ბევრ ევროპულ სახელმწიფოში, განხორციელდა ფუნდამენტური ცვლილებები მოსამართლის როლთან დაკავშირებით და მოსამართლეთა ნაწილმა მოახდინა დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მეთოდების ინტეგრირება მოსამართლის ფუნქციებთან.¹³

დღესდღეობით, დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების პოპულარობის გათვალისწინებით, ავსტრალიაში მათი მრავალგვარი სახეცვლილება გამოიყენება. დავის ალტერნატიული საშუალებები გამოიყენება წინა სასამართლო სხდომაზე. აქტუალურია სასამართლოსთან ინტეგრირებული და ე.წ. სასამართლოსთან დაკავშირებული დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებებიც.¹⁴

2.2 რეგულირება კანადაში

კანადაში დამკვიდრებულია მიდგომა, რომლის შესაბამისად, მოსამართლეები თავად ითავსებენ მედიატორის როლს სასამართლო მედიაციის პროცესში (სახელმწიფოში მოქმედებს ეგრედ წოდებული judicial dispute resolution- JDR).¹⁵ მიუხედავად იმისა რომ ეს ალტერნატივა, რეგულირების არც ერთ ეტაპზე, არც ერთი მნიშვნელობით არ ატარებდა სავალდებულო ხასიათს, დროთა განმავლობაში უფრო და უფრო მეტი მოსამართლე, საკუთარი ინიციატივით ჩაერთო ამ პროცესში. ისინი იწყებდნენ მედიაციის შეთავაზებას საერთო სასა-

მართლოების განსჯად საქმეებზე. ბოლო დროს, ამ მიმართულებით მოსამართლეთა გააქტიურება ონტარიოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომაც აღნიშნა. თუმცა ინტერესი მხოლოდ მოსამართლეთა მხრიდან არ არის გაზრდილი. დაინტერესება მხარეების მხრიდანაც მნიშვნელოვნად გაიზარდა. ამ ტენდენციის გამომწვევ მიზეზად სახელდება ის გარემოება, რომ მოლაპარაკების/მედიაციის პროცესში მოსამართლის ჩართულობა ატარებს დამარწმუნებელ ეფექტს. მიმდინარე დროისათვის, ალბერტაში, აღნიშნული მექანიზმისათვის მიმართვა დასაშვებია პროცესის ნებისმიერ სტადიაზე. არსებობს მოსაზრებაც, რომ JRD-ის პროცესმა შესაძლებელია მიიღოს მინი სასამართლოს ფორმაც.¹⁶

პრაქტიკაში, აღნიშნული პროცესის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, არაერთი მეთოდი გამოიყენება. მათ შორის ერთ-ერთი შემდეგია: პროცედურის ბოლოს, მხარეთა და მათი წარმომადგენლების სიტყვის მოსმენის შემდეგ, მოსამართლე აცხადებს სავარაუდო გადაწყვეტილების შინაარსს. ბუნებრივია, გადაწყვეტილება ამ დროისათვის არ არის მბოჭავი ხასიათის, თუმცა უნდა ჩამოყალიბდეს იმგვარად, რომ მოახდინოს ძლიერი ფსიქოლოგიური ზეგავლენა მხარეებზე, რაც მათ უბიძგებს მორიგებისაკენ.¹⁷ ამავდროულად, მეთოდის გამოყენებისას, მოსამართლე აუცილებლად განმარტავს, რომ მორიგება არ არის სავალდებულო. მხარეებს არ გააჩნიათ ვალდებულება მორიგდნენ, იმ შემთხვევაში თუ შედეგს არსებითად არ დაეთანხმებიან.¹⁸ ეს აუცილებელი პირობაა სასამართლო მედიაციის სამართლებრივ ფარგლებში წარმართვისათვის, რაც ხორციელდება იმ მიზნით, რომ მოქალაქეებს ჰქონდეთ ინფორმაცია – მედიაცია არ არის ინსტიტუტი, რომელიც მათ სა-

12 Sourdin T., 2011. Five Reasons Why Judges Should Conduct Settlement Conferences Monash University Law Review, Issue 1, p. 145.
 13 Sourdin T., 2011. Five Reasons Why Judges Should Conduct Settlement Conferences Monash University Law Review, Issue 1, p. 149.
 14 Sourdin, T., 2011. Five Reasons Why Judges Should Conduct Settlement Conferences Monash University Law Review, Issue 1, p. 146.
 15 Richler J., 2011. Court-based mediation in Canada, Judges' Journal, Issue 3, p. 16.

16 Richler J., 2011. Court-based mediation in Canada, Judges' Journal, Issue 3, p. 17.
 17 Reg S., 1987. Court-Based Alternatives, Resource News, Issue 2, p. 22.
 18 Reg S., 1987. Court-Based Alternatives, Resource News, Issue 2, p. 23.

სამართლოსათვის მიმართვის უფლებას ან/და სამართლიანი სასამართლოს პრინციპის განხორციელებას შეუზღუდავთ. ეს არის ალტერნატივა, რომლის სწორად გამოყენებითაც შესაძლებელი იქნება პოზიტიური შედეგების მიღწევა.

2.3 რეგულირება ამერიკის შეერთებულ შტატებში

დღესდღეობით ამერიკის შეერთებულ შტატებშიც მეთად გავრცელებულია დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ორი ფორმა – არბიტრაჟი და მედიაცია, რომელიც მიუხედავად იმისა, რომ არსებითად სხვადასხვა ინსტიტუტებია, ერთმანეთს ზოგიერთ ასპექტში წააგავს.¹⁹ აშშ-ში, პირველი ბიძგი რამაც განაპირობა მედიაციის სასამართლოსთან ინტეგრირება იყო სასამართლოსთან ინტეგრირებული არბიტრაჟის არსებობა.²⁰ თუმცა ამერიკის შეერთებულ შტატებში „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის წესების“ 1.3 მუხლი მედიაციას განსაზღვრავს როგორც „არაშეჭიბვით პროცესს“. მსგავსი ტერმინი აშშ-ში არ გამოიყენება სხვა არც ერთი დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მეთოდის მიმართ,²¹ რაც ასევე ხაზს უსვამს მეთოდის სპეციფიურ ხასიათს.

აშშ-ში მედიაცია, როგორც მხარეთა მორიგების მიზნით მესამე ნეიტრალური პირის (მედიატორის) დახმარებით წარმართული პროცესი, კოლონისტების დროიდან არსებობდა.²² თუმცა მედიაცია, როგორც სასამართლოს მიერ შეთავაზებული დავის გადაწყვეტის ალტერნატივა, მე-20 საუკუნის 70-იან წლებში

აღმოცენდა, სწორედ იმ დროს, როდესაც აშშ-ში სასამართლო ხელისუფლებისადმი უნდობლობამ და უკმაყოფილებამ იმატა.²³ თუმცა მედიაციის პროცესის რეგულირება სხვადასხვა შტატში სხვადასხვა ტრაექტორიით წარიმართა, რაც მედიატორთა, მოსამართლეთა, აკადემიური წრეების წარმომადგენელთა განსხვავებული შეხედულებებისა და მიდგომების არსებობით იყო განპირობებული.²⁴

ამ პერიოდის მოვლენებიდან აღსანიშნავია 1976 წლის აპრილში ჩატარებული, ფაუნდის კონფერენციის (Pound conference) სახელით ცნობილი ნაციონალური კონფერენცია, სადაც მართლმსაჯულებისადმი მოსახლეობის უკმაყოფილების მიზეზებსა და სასამართლო სისტემის ეფექტიანობის საკითხს ორასზე მეტი მოსამართლე, მეცნიერი და ადვოკატთა კორპუსის წარმომადგენელი განიხილავდა.²⁵ კონფერენციის შედეგად, მიუხედავად წინააღმდეგობებისა, აშშ გახდა პირველი სახელმწიფო, სადაც სასამართლო სისტემაში მედიაციის ინსტიტუციონალიზაცია განხორციელდა.²⁶

მითითებულ კონფერენციაზე ჰარვარდის უნივერსიტეტის პროფესორმა ფრენკ სანდერმა საკუთარ მიმართვაში პირველად წამოჭრა მრავალსარკმლიანი სასამართლოს იდეა, რომლის ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტი სწორედ სასამართლო სერვისებში დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების დანერგვა იყო.²⁷ აღნიშნული იდეა, გულისხმობდა სასამართლოს დახმარე-

19 Beaumont, B., 1994. U.S. Systems of Court-Based ADR, Including Rent-a-Judge, James Cook University Law Review, p. 104.

20 Winkle v., John R., 1992. Mediation: An Analysis of Indiana's Court-Annexed Mediation Rule, Indiana Law Review, Issue 4, p. 959.

21 Winkle v., John R., 1992. Mediation: An Analysis of Indiana's Court-Annexed Mediation Rule, Indiana Law Review, Issue 4, p. 962.

22 Ingen-Housz A., 2011. ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures, Vol. II, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, p. 423.

23 Rogers N., McEwen C., 1989. Mediation: Law, Policy, Practice, The Lawyers Co-operative Publishing Company, Rochester, p. 34.

24 Ingen-Housz A., 2011. ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures, Vol. II, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, p. 422.

25 Hebert C., 2001-2002. Introduction – The Impact of Mediation: 25 Years After the Pound Conference, Ohio State Journal of Dispute Resolution, Vol. 17, p. 527.

26 Moore C., 2003. The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflicts, Third Edition, JosseyBass, San Francisco, p. 23.

27 Ingen-Housz A., 2011. ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures, Vol. II, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, p. 423.

ბით მოქალაქეების მიერ, დავის გადაწყვეტის ისეთი საშუალების არჩევას, რომლის გამოყენებითაც როგორც მოდავე მხარე, ისე მართლმსაჯულება მაქსიმალურ სარგებელს მიიღებდა.²⁸

ამრიგად, საწყის ეტაპზე, ამერიკული სასამართლოები მოდავე მხარეებს მედიაციის დახმარებით კონფლიქტის რეგულირების შეთავაზებამდე, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სხვა მექანიზმებსაც სთავაზობდნენ, რომელთა შორის მედიაციამ თანდათანობით წამყვანი ადგილი მოიპოვა. ამას ბოლო ათწლეულების ფინანსურმა კრიზისებმაც შეუწყო ხელი. საბიუჯეტო სახსრების, მათ შორის, მართლმსაჯულების ბიუჯეტის შემცირების შემდეგ, სასამართლოს დავების ეფექტიანი და ქმედითი გადაწყვეტის საშუალებები კიდევ უფრო მეტად მოთხოვნადი გახდა, ვიდრე მანამდე.²⁹

1980-იანი წლებიდან, სასამართლოს განტვირთვის მიზნით, აშშ-ის სასამართლოებმა საოჯახო და სამოქალაქო დავებზე მედიაციის ინსტიტუტის გამოყენება დაიწყეს. ამ დროიდან მოყოლებული მედიაცია სასამართლოს განუყოფელ ნაწილად იქცა. თავის მხრივ, 1990-იანი წლებიდან აშშ-ის სასამართლო, საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლება ყველანაირად უწყობდა ხელს მედიაციის საშუალებით ნებისმიერი კატეგორიისა და სირთულის დავის გადაწყვეტას.³⁰ თუმცა აქვე ხაზი უნდა გაესვას გარმოებას, რომ სასამართლო მედიაციის დანერგვისას ამერიკული მართლმსაჯულების მიზანი მხოლოდ საქმეთა ნაკადის მართვა და სასამართლოში განხილვის მომლოდინე საქმეთა რაოდენობის შემცირება არ იყო, როგორც ეს ბევრ სხვა ევროპულ ქვეყანაში ხდებოდა. აშშ-ში თავიდანვე ნათლად განისაზღვრა, რომ მედიაციის მიზანი იყო

მოქალაქეებს მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში სასამართლოს გარდა, სხვა ალტერნატიულ ფორმებზე ჰქონოდათ წვდომა, რომელიც მათ მოთხოვნილებებზე უფრო მორგებული იქნებოდა.³¹

შეერთებული შტატების სასამართლოებში დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების საბოლოო დამკვიდრების ათვლის წერტილად 1990 და 1996 წლებს მიიჩნევენ, რადგან 1990 წელს საკანონმდებლო დონეზე შემუშავდა სამოქალაქო სამართლის რეფორმირების აქტი, (Civil Justice Reform Act) ხოლო 1996 წელს – პრეზიდენტ კლინტონის ადმინისტრაციის მიერ – სამოქალაქო სამართლის რეფორმის ბრძანებულება (Executive Order № 12988, Civil Justice Reform).

არც ერთი ზემოაღნიშნული აქტი დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებებს შორის უპირატესობას ასევე არ ანიჭებდა რომელიმე ფორმას, თუმცა მედიაციამ შეინარჩუნა დომინირებული ადგილი და უკვე 1997 წლისათვის საოლქო სასამართლოების ნახევარზე მეტს მედიაციის პროგრამა შემუშავებული ჰქონდა. 1998 წლის დავების გადაწყვეტის აქტით (Dispute Resolution Act) კი ყველა ფედერალურ სასამართლოს მედიაციის ცენტრის ცალკე განვითარება მოეთხოვა.³²

დღეისათვის სასამართლო მედიაცია გამოიყენება როგორც სასამართლოსათვის მიმართვამდე, ასევე, პირველი ინსტანციის, აპელაციის და შტატების უზენაეს სასამართლოებში საქმის მსვლელობისას. ამასთან, მის გამოყენებას მხარს უჭერს სხვადასხვა სტატუტი და სასამართლო აქტი, რომლებიც ეტაპობრივად და თანმიმდევრულად შეიქმნა.³³

28 Chern C., 2008. International Commercial Mediation, Informa, London, p. 7.
29 Hopt K., Steffek F., 2013. Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, p.1246.
30 Ingen-Housz A., 2011. ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures, Vol. II, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, p. 423.

31 Smith S., Martinez J., 2009. An Analytical Framework for Dispute System Design, Harvard Negotiation Law Review, Vol. 14, p. 146.
32 Spencer D., Brogan M., 2006. Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, New York, p. 29.
33 წულაძე ა., 2015. ამერიკის შეერთებულ შტატებში სასამართლო მედიაციის განვითარების დინამიკა კალიფორნიისა და ფლორიდის შტატების მაგალითზე, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო

ერთ-ერთი მთავარი ფაქტორი, რომელმაც ასევე ხელი შეუწყო დავის მორიგებით დასრულების პოპულარიზაციას, ამერიკული სამართალწარმოებისათვის დამახასიათებელი რამდენიმე თავისებურება იყო: პირველ რიგში აღსანიშნავია მოგებული მხარის მიერ გაწეული სამართლებრივი ხარჯების დამარცხებულ მხარეზე დაკისრების წესის არარსებობა.³⁴

თუმცა ამ მიმართულებით გადამწყვეტი შემდეგი პირობა აღმოჩნდა: ამერიკის ადვოკატთა ასოციაციამ და იურიდიულმა სკოლებმა იმთავითვე დაიწყეს მედიაციის პოპულარიზაცია. რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, დაიწყეს კარგი იურისტის, ადვოკატის, დამცველის ცნების მოდიფიცირება. კერძოდ, თუ ადრე კარგი ადვოკატი ასოცირდებოდა კარგ მებრძოლთან, მსროლელთან და გლადიატორთან, რომელიც თავდაუზოგავად იბრძოდა შეჭიბრებითობის პრინციპზე დამყარებული სასამართლო და საარბიტრაჟო პროცესების მოსაგებად, მედიაციის (და თანამშრომლობის იდეაზე დამყარებული კონფლიქტის გადაწყვეტის მეთოდების) განვითარების პარალელურად მათ წამოსწიეს იურისტის უნარი, იყოს პრობლემის გადაჭრაზე ორიენტირებული. შესაბამისად, არა მებრძოლი, გლადიატორი, არამედ — მკურნალი და მშვიდობისმყოფელი. ეს კი გამოიხატება მათმიერსასამართლოსადმი მიმართვამდე საკუთარი კლიენტისათვის მედიაციის (საქმის მორიგებით დასრულების) უპირატესობების განმარტებაში და რაც მთავარია, სასამართლოს გზით დავის გადაწყვეტის მხოლოდ მას შემდეგ მოთხოვნაში, როცა დარწმუნდებიან, რომ საკუთარი კლიენტისათვის დავის ხელსაყრელი მორიგებით დამთავრების ყველა გზა ნაცადია და გამოუყენებელი შესაძლებლობები მათ არ დაუტოვებიათ.³⁵

მიუხედავად წარმატებისა, აღნიშნულმა იდეამ, სასამართლო მედიაციის როგორც დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალების შესახებ, ამერიკის შეერთებულ შტატებში აზრთა სხვადასხვაობა გამოიწვია. პრაქტიკოსი იურისტები, ისევე როგორც მეცნიერები, ხაზს უსვამდნენ მედიაციის უარყოფით მხრებს. კრიტიკოსებს შორის იყო იელის უნივერსიტეტის პროფესორი ჟენ ფიზი, რომელმაც 1984 წელს იელის უნივერსიტეტის სამართლის ჟურნალში გამოაქვეყნა სტატია „მორიგების წინააღმდეგ“.³⁶

აღნიშნულის მიუხედავად, საბოლოოდ მიღებულმა შედეგებმა ცხადყო, რომ სასამართლო მედიაციამ არსებითად უფრო დადებითი შედეგები მოიტანა. როგორც დასაწყისშივე აღინიშნა, დღეისათვის აშშ ერთ-ერთი იმ სახელმწიფოთაგანია, სადაც იგი წარმატებულ ინსტიტუტად მიიჩნევა.

3. სასამართლო მედიაციის კრიტიკა

ხშირ შემთხვევაში ოპონენტები გამოთქვამენ მოსაზრებას, რომ სასამართლო მედიაცია, რაც სავალდებულო ხასიათს ატარებს, არის ზეგავლენის მოხდენის მცდელობა მოქალაქეთა ნებაზე და მსგავსი მიდგომა შეიცავს რისკებს, რომ კონკრეტულ შემთხვევებში დაირღვეს სასამართლოსათვის მიმართვის კონსტრუქციური უფლება³⁷. აგრეთვე არსებობს მოსაზრება, რომ შესაძლებელია მხარეთა მორიგების მცდელობა გადაიზარდოს მათზე ზეწოლაში; უშვებენ იმასაც, რომ შესაძლებელია მოსამართლემ არ აცნობოს მხარეს, რომ შეთანხმების მიუღწევლობის შემთხვევაში მას არ ერთმევა დავის სხვა საშუალებით გადაწყვეტის შესაძლებლობა. (მათ შორის სასამართლოსათვის მიმართვის უფლება)

³⁴ უნივერსიტეტი, თბილისი, გვ. 134.
Blackshaw I., 2009. Sport, Mediation and Arbitration, T.M.C. Asser Press, Hague, p. 243.
³⁵ Abramson H., 2011. Mediation Representation, Second Edition, Oxford University Press, New York, p. 123.

³⁶ Fiss O., 1984. Agians Settlement, The Yale Law Journal, Vol. 93, p. 107.
³⁷ Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 115.

³⁸ ე.ი. ზოგიერთ შემთხვევაში სავალდებულო მედიაციისათვის საქმის გადაცემა არ მიაჩნიათ ეფექტიან და კონსტიტუციურ გადაწყვეტილებად.³⁹ აღნიშნული მოსაზრება გააჩნდა მხარეს საქმეში კურცი კურცის წინააღმდეგ. მოსარჩელემ აღნიშნა, რომ სავალდებულო მედიაციის დანიშვნა და მასში მონაწილეობის ვალდებულება, რაც მას სასამართლომ დააკისრა, ლახავდა მის უფლებებს. კერძოდ, ამ შემთხვევაში აქცენტი კეთდებოდა სასამართლოსათვის მიმართვის კონსტიტუციით მინიჭებული უფლების შეზღუდვაზე.⁴⁰

ე.ი. სავალდებულო მედიაციას ძირითადად აკრიტიკებენ იმის გამო რომ მასში მონაწილეობა შესაძლებელია იძულებით ხასიათს ატარებდეს და შესაძლებელია განხორციელდეს ზეწოლა მხარეებზე, მათი მორიგების მიზნით.⁴¹

ოპონენტები ასევე ხაზი უსვამენ პროცესის შედეგად მიღწეული შედეგის სამართლიანობის მნიშვნელობასაც: რიგ შემთხვევებში, შესაძლებელია მოხდეს ისე რომ სახეზე იყოს ძალთა დისბალანსი – რაც შედეგად გამოიწვევს მხარის ინტერესების სრულ უგულებელყოფას. აღნიშნული რისკი მატულობს იმ პირობებში, თუ მას სურს პროცესის დაჩქარებულ ვადებში დასრულება, ოპონენტთან კომუნიკაციის დროული დასრულების მიზნით.⁴²

მართლაც, აღიარებული მიდგომის შესაბამისად, სასამართლო მედიაციის წარმატების ხარისხი განისაზღვრება შემდეგი კრიტერიუმებით: პროცესის შე-

დეგიანობა; პროცესის ფინანსური მხარე; მიღებული შეთანხმების სამართლიანობა; მხარეებზე მოხდენილი ფსიქოლოგიური გავლენა.⁴³ რომელთაგან ბუნებრივია მიღწეული შეთანხმების სამართლიანობა არის უმნიშვნელოვანესია. ზემოხსენებული რისკების თავიდან აცილება კი მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების სწორად განსაზღვრაზე სასამართლო მედიაციის პროცესში.

მითითებულ არგუმენტებთან მიმართებაში აუცილებელია ხაზი გაესვას შემდეგს: უარყოფითი შედეგების თავიდან აცილება შესაძლებელია. ამ მიზნითა და იმისათვის, რომ მედიაციამ მიიღოს სამართლიანი სახე აუცილებელია შემდეგი პირობების დაცვა: პროცესის მიმდინარეობისას მხარე უნდა აცნობიერებდეს, რომ სავალდებულო სასამართლო მედიაცია წარმოადგენს დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მხოლოდ ერთ სახეს და მისი სავალდებულო ხასიათი არ ზღუდავს სასამართლოსათვის მიმართვის უფლებას.⁴⁴ პროცესის წარუმატებლობის შემთხვევაში, მხარეს ნებისმიერ დროს, შეუძლია თავად განსაზღვროს დავის საგანი და აირჩიოს დავის გადაწყვეტის სხვა ნებისმიერი სახის ალტერნატივა. შესაბამისად, დღის წესრიგში სასამართლოსათვის მიმართვის კონსტიტუციით მინიჭებული უფლების შეზღუდვის საკითხი ვერ დადგება. აღნიშნული პრინციპი აგრეთვე განმტკიცებულია საერთაშორისო აქტებით. მაგალითად: ევროპარლამენტის დირექტივის (2008/52/ECE) თანახმად, სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ მხარეს, რომელიც დავის მოსაგვარებლად მედიაციას მიმართავს, არ წაერთმევა უფლება სურვილის შემთხვევაში მიმართოს სასამართლოს ან არბიტრაჟს.

სასამართლო მედიაციის პროცეს-

38 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 116.
 39 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 107.
 40 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 115.
 41 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 113.
 42 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 123.

43 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 117.
 44 Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 124.

ში აგრეთვე მნიშვნელოვანია არასამართლიანი შედეგის თავიდან აცილება. დაუშვებელია მხარეები მორიგდნენ პირობებზე რომელიც ცალსახად ზღუდავს რომელიმე მათგანს ან/და თვალსაჩინო ხდება მათი არათანაბარი მდგომარეობა. აღნიშნული შედეგის თავიდან აცილების მიზნით, მედიატორი უნდა იცნობდეს კანონმდებლობას და არ დაუშვას იმგვარი მორიგების აქტის შემუშავება რომელიც მკაფიოდ ეწინააღმდეგება არსებულ კანონმდებლობას და რომლის აღსრულების შემთხვევაშიც აშკარა იქნება მხარის კანონიერი ინტერესების/უფლებების დარღვევა. ამის მისაღწევად საუკეთესო გამოსავალია, სასამართლო მედიაციის პროცესში, მედიატორის როლი თავად მოსამართლემ შეითავსოს. შესაბამისად კანონმდებლობა უნდა ითვალისწინებდეს მოსამართლის უფლებამოსილებას, საჭიროების შემთხვევაში, მხარეთა თანხმობით, თავად უზრუნველყოს სასამართლო მედიაციის წარმართვა. ხოლო იმ შემთხვევაში თუ სასამართლო მედიაციას დაქვემდებარებული საქმე განსახილველად არამოსამართლე მედიატორის გადაეცემა, მოსამართლეს უნდა გააჩნდეს შემდეგი უფლებამოსილება: იმ შემთხვევაში თუ მიღწეული შეთანხმება ცალსახად არღვევს რომელიმე მხარის უფლებას/კანონიერ ინტერესს, მოსამართლეს უნდა გააჩნდეს უფლებამოსილება, ამგვარი მორიგების პირობა დაუშვებლად ცნოს.

შესაბამისად, დგინდება რომ მოსამართლის როლი და უფლებამოსილების ფარგლები სასამართლო მედიაციის პროცესში უნდა ითვალისწინებდეს მხარეთა კანონიერი ინტერესების დაცვას და ასეთი საფრთხის შემთხვევაში რეაგირებას.

4. სავალდებულო სასამართლო მედიაციას დაქვემდებარებული დავები

საქართველოში არსებული რეგულაციის შესაბამისად, სასამართლოს უფლება

აქვს საქმე მედიატორს გადასცეს, თუმცა მხარეებს არ აქვთ უფლება გაასაჩივრონ სასამართლოს განჩინება და ვალდებულნი არიან სცადონ მედიაცია. ამასთანავე სასამართლოც ერთგვარად შეზღუდულია, მას არ აქვს უფლება ყველა სახის დავა გადასცეს მედიატორს. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ზუსტადაა ფორმულირებული დავები, რომლებიც სასამართლო მედიაციას ექვემდებარება. კერძოდ, მოსამართლეს უფლება აქვს მხარეები დაავალდებულოს მიმართონ მედიაციის შემდეგი სახის დავების დროს:

- ა) საოჯახო სამართლებრივი დავები, გარდა შვილად აყვანისა, შვილად აყვანის ბათილად ცნობისა, მშობლის უფლების შეზღუდვისა და მშობლის უფლების ჩამორთმევისა;
- ბ) სამემკვიდრეო სამართლებრივი დავები
- გ) სამეზობლო სამართლებრივი დავები.

როგორც აღინიშნა, ამ თვალსაზრისით სასამართლო შებოჭილია: იმ შემთხვევაში თუ დავის კატეგორია არ განეკუთვნება მითითებულს, მოსამართლეს არ გააჩნია უფლებამოსილება მხარეები დაავალდებულოს მონაწილეობა ჩაერთონ სასამართლო მედიაციის პროცესში. ეს წესი მოქმედებს იმის მიუხედავად, თუ რამდენად პერსპექტიულად მიჩნია მოსამართლეს სასამართლო მედიაციის პროცესის საშუალებით დავის გადაწყვეტა. ამის გათვალისწინებით, აუცილებლად მიიჩნევა მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების გაზრდა, რათა მას გააჩნდეს შესაძლებლობა, მხარეებს დაავალდებულოს დავის სასამართლო მედიაციის საშუალებით გადაწყვეტა, ამის შესახებ ორივე მხარის თანხმობის არარსებობის მიუხედავად. ამავდროულად, აუცილებელია კანონმდებლობით განისაზღვროს კონკრეტული, ობიექტური კრიტერიუმები, რომელთა არსებობის შემთხვევაშიც მოსამართლეს მიენიჭება აღნიშნული შესაძლებლობა. მათ შორის ერთ-ერთ კრიტერიუმად უნდა

დადგინდეს ერთ-ერთი მხარის თანხმობის არსებობა მაინც. ამასთან, აუცილებელია დაკონკრეტდეს, რომ მითითებული მიდგომა უნდა დაიშვებოდეს მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში და თითოეულ საქმესთან მიმართებაში საკითხი უნდა გადაწყდეს ინდივიდუალურად, კონკრეტული საქმის ფაქტობრივი გარემოებების გათვალისწინებით. რეგულირება სრულად უნდა გამორიცხავდეს ამ შესაძლებლობის მხარეთა ინტერესების საზიანოდ, მართლოდენ საქმის სასამართლო განხილვის გადადების მიზნით გამოყენებას.

ამასთან, აღსანიშნავია რომ სავალდებულო მედიაციას დაქვემდებარებული დავები ერთი მნიშვნელოვანი საერთო ელემენტითაა შერჩეული. ასეთი სახის დავებში სამართლებრივი პრობლემების გარდა ძალიან მნიშვნელოვანია მხარეთა პირადი ურთიერთობები, რაც, როგორც წესი, ამძაფრებს მხარეთა შორის დავას.⁴⁵

აღსანიშნავია, რომ შრომით დავებში ეს გარემოება არანაკლებ რელევანტურია და ამავედროულად, როგორც ამას არსებული პრაქტიკის შეფასებაც ცხადყოფს, მართლაც გონივრული იქნებოდა სავალდებულო სასამართლო მედიაციისათვის გადასაცემი დავების ნუსხას დაემატოს მითითებული ტიპის დავები.

5. სასამართლო მედიაციის ვადები

სსსკ-ს 1875 მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, სასამართლო მედიაციის ვადა შეადგენს ორმოცდახუთ დღეს. ამ ვადის განმავლობაში მედიატორმა მხარეებთან უნდა გამართოს არანაკლებ ორი შეხვედრისა. მხარეთა შეთანხმებით აღნიშნული ვადა შეიძლება გაგრძელდეს კიდევ ორმოცდახუთი დღით. თუმცა თუ მხარეებს რეალურად სურთ, რომ დავა

მორიგებით დაასრულონ და მიაჩნიათ რომ მეტი დრო ესაჭიროებათ შედეგის მისაღწევად, ისინი არ უნდა შეიზღუდონ კანონით დადგენილი ვადით. ამ შემთხვევაში უნდა დადგინდეს, რა უფრო მნიშვნელოვანია: ის რომ ორმოცდახუთ დღეში გაირკვეს მხარეები მორიგდნენ თუ არა, თუ ორმოცდამეათე დღეს მხარეებმა მიაღწიონ შეთანხმებას. თუკი შესაძლებელია მედიაციის პროცესის შედეგადად დასრულება, თუმცა პრობლემა შედეგის ორმოცდახუთ დღეში მიღწევა, აუცილებელია, რომ მხარეებს ჰქონდეთ შესაძლებლობა და მოსამართლის თანხმობის შემთხვევაში, საკუთარი ინიციატივით გააგრძელონ შეთანხმების მისაღწევად განსაზღვრული ვადა.⁴⁶

შესაბამისად დგინდება, რომ მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლები აგრეთვე უნდა ითვალისწინებდეს შესაძლებლობას, ყოველი კონკრეტული საქმის ობიექტური მახასიათებლებიდან გამომდინარე განისაზღვროს სასამართლო მედიაციის ვადები. ამ შემთხვევაში, აუცილებლად მიიჩნევა შესაბამისი ცვლილებების კანონმდებლობაში ასახვა. თუმცა ბუნებრივია არ შეიძლება სასამართლო მედიაცია განუსაზღვრელი ან/და არაგონივრულად დიდი ვადით გრძელდებოდეს – სასამართლოს ამგვარი უფლებამოსილება უნდა მოიაზრებდეს მხოლოდ შესაძლებლობას, მოსამართლემ სასამართლო მედიაციის პროცესის ვადები განსაზღვროს ინდივიდუალური მიდგომის საფუძველზე, ყოველი კონკრეტული საქმის ფაქტობრივ, ობიექტურ გარემოებებზე დაყრდნობით; კანონმდებლობით ასევე უნდა დაზუსტდეს, რომ ყოველად დაუშვებლად მიიჩნევა სასამართლოს მხრიდან, მინიჭებული უფლებამოსილებით სარგებლობა მართლოდენ სასამართლო განხილვის თავიდან აცილების მიზნით.

45 ცერცვაძე გ., 2011. მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბილისი, გვ. 63.

46 ცერცვაძე გ., 2011. მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბილისი, გვ. 65.

დასკვნა

ანალიზის შედეგად დგინდება, რომ განსახილველი საკითხის არსებული სამართლებრივი რეგულირება არ შეიძლება ჩაითვალოს სრულყოფილად. იმ პირობებში როდესაც საერთაშორისო გამოცდილება არის მრავალფეროვანი, ხოლო მიდგომები განსხვავებული, შესაძლებელია, ვერ მოხდეს ყველა საკითხზე შეჭერება, თუმცა შესაძლებელია საკითხის დაბალანსება, სამოქალაქო სამართლის პრინციპებზე დაყრდნობით სასამართლო მედიაციის პროცესში მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლების გაფართოება. ამ მიმართულებით კანონმდებლობაში შესატანი ცვლილებები შემდეგი სახით შეიძლება განისაზღვროს:

- მოსამართლეს, უნდა გააჩნდეს შესაძლებლობა, საკუთარი ინიციატივითა და მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში, თავად წარმართოს სასამართლო მედიაციის პროცესი. შესაბამისად, იმ საკითხის გადაწყვეტა, თუ ვინ წარუძღვება სასამართლო მედიაციის პროცესს, თავად საქმის განმხილველი მოსამართლე, თუ ამისათვის სპეციალიზირებული მედიატორი, სრულად უნდა იყოს დამოკიდებული მხარეთა ნებასა და მოსამართლის გადაწყვეტილებაზე. ე.ი. საკითხის გადაწყვეტა უნდა მოექცეს მოსამართლის უფლებამოსილების ფარგლებში და მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში კანონმდებლობა არ უნდა ითვალისწინებდეს ამ თვალსაზრისით მოსამართლის უფლებამოსილების შეზღუდვას.
- გამონაკლის შემთხვევებში, თუ მოსამართლე მიიჩნევს, რომ მის წარმოებაში არსებული, კონკრეტული დავის გადაწყვეტა მეტად ეფექტიანი იქნება სასამართლო მედიაციის საშუალებით, თუმცა აღნიშნულის თაობაზე არ არსებობს ორივე მხარის თანხმობა, ამ პირობის

არარსებობის მიუხედავად უნდა იყოს შესაძლებელი საქმის სასამართლო მედიაციისათვის გადაცემა. მეორეს მხრივ, იმ მიზნით რომ გარანტირებული იყოს ამ შესაძლებლობის არაკეთილსინდისიერი მიზნებით გამოყენება, რეგულირება უნდა ითვალისწინებდეს დათქმას, რომ მოსამართლემ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში უნდა გაითვალისწინოს მხარეთა საუკეთესო ინტერესები. ამავდროულად, აუცილებელია კანონმდებლობით განისაზღვროს კონკრეტული კრიტერიუმები, რომელთა არსებობის შემთხვევაშიც მიენიჭება მოსამართლეს აღნიშნული შესაძლებლობა. მათ შორის, ერთ-ერთ კრიტერიუმად უნდა დადგინდეს აღნიშნულის თაობაზე ერთ-ერთი მხარის თანხმობის არსებობა მაინც. ე.ი. რეგულირება უნდა გამოორიცხავდეს ამ შესაძლებლობის მხარეთა ინტერესების საზიანოდ გამოყენებას, მართლოდენ საქმის სასამართლო განხილვის გადადების მიზნით.

- სასამართლო მედიაციისათვის მიმართვის შემთხვევაში, მოსამართლეს კანონმდებლობით უნდა დაეკისროს ვალდებულება, უზრუნველყოს მხარეთა ინფორმირება, რომ სავალდებულო სასამართლო მედიაცია წარმოადგენს დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მხოლოდ ერთ-ერთ სახეს და მისი სავალდებულო ხასიათი არ ზღუდავს სასამართლოსათვის მიმართვის უფლებას, რომ პროცესის წარუმატებლობის შემთხვევაში, მხარეს ნებისმიერ დროს, შეუძლია თავად განსაზღვროს დავის საგანი და აირჩიოს დავის გადაწყვეტის სხვა ნებისმიერი ალტერნატივა.
- სსსკ-ში განსახორციელებელი ცვლილებებით, სასამართლო მედი-

აციის პროცესში მოსამართლეს უნდა მიენიჭოს უფლებამოსილება, არ გამოიტანოს განჩინება მხარეთა მორიგების დამტკიცების შესახებ, თუ შეთანხმება მკაფიოდ ეწინააღმდეგება მატერიალური სამართლის მოქმედ კანონმდებლობას ან/და რომლის აღსრულების შემთხვევაშიც სავარაუდო/აშკარა იქნება მხარის კანონიერი ინტერესების/ უფლებების დარღვევა.

- სასურველია, მედიაციისათვის გადასაცემი სავალდებულო დავების ჩამონათვალს დაემატოს შრომითი დავები. მედიაციისათვის გადასაცემი, კანონმდებლობით გათვალისწინებული დავების მსგავსად, აღნიშნული ტიპის დავებშიც მნიშვნელოვანია მხარეთა პირადი ურთიერთობები. ამასთან, დიდია ალბათობა რომ მედიაციის პროცესში მიღწეული შეთანხმებით მხარემ დაიკმაყოფილოს როგორც

სამართლებრივი, ასევე კომერციული და პირადი ინტერესი, ან მხოლოდ ერთი მათგანი, თუ ის სხვებზე მეტად პრიორიტეტულია მისთვის.⁴⁷

- სასამართლოს უნდა გააჩნდეს უფლებამოსილება, სასამართლო მედიაციის პროცესის ვადები განსაზღვროს ინდივიდუალური მიდგომის საფუძველზე, ყოველი კონკრეტული საქმის გარემოებებზე დაყრდნობით. მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში, პროცესის გაგრძელების საკითხის გადაწყვეტა სრულად უნდა განეკუთვნებოდეს მოსამართლის უფლებამოსილებას და კანონით დადგენილი ვადის გასვლა, არ უნდა ხდებოდეს პროცესის შეწყვეტის უპირობო საფუძველი.

47 ცერცვაძე გ., 2011. მედიაციის სამართლებრივი რეგულირების პერსპექტივები საქართველოში, დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ნაციონალური ცენტრი, თბილისი, გვ. 63.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი www.matsne.gov.ge/ka/document/view/29962.
2. სამოქალაქო სამართლის რეფორმირების აქტი www.uscourts.gov/sites/default/files/data-tables/cjra.na.0331.2016.pdf.
3. სამოქალაქო სამართლის რეფორმის ბრძანებულება <https://www.doi.gov/pmb/cadr/presidential-order-12988>.
4. დავების გადაწყვეტის აქტი www.adr.gov/ADR%20ACT%201998.pdf.

THE SCOPE OF THE AUTHORITY OF THE JUDGE IN THE COURT MEDIATION PROCEEDINGS

Ana Gurieli

PhD Candidate, Faculty of law, Lawyer, Mediator

KEY WORDS: Mediator, Rule, Process

RESUME

By offering the court mediation institute, the state takes the responsibility towards the citizens, by limiting their autonomy. In addition, the correct determination of the authority of the judge in the court mediation proceedings, definitely determines the effectiveness of the process. So far, the issues, connected with the mediation, have not been regulated in Georgian legislation. So, the issue of the judge's scope of authority in the court mediation process is not regulated as well. But the fact is that, the constantly growing demands of the legal profession, shows the need to make the proper changes in the legislation, in order to comply with the modern standards. So, the analyses below, vindicates, that the existing regulation can not be regarded as complete and the existence of the concrete gaps is visible. Considering the necessity to make the changes in the legislation, the concrete alternatives been suggested. Each suggested regulation will help in the process of the perfection of the authority of the judge in the court mediation proceedings that will help in the process of the implementation of the basic principles of civil law.

NOTES:

1. Richler J., 2011. court-based mediation in canada, Judges' Journal, Issue 3, p. 14. (In English)
2. Alexander N.M., 2003. Global Trends in Mediation: Riding the Third Wave, Centrale für Mediation, Otto Schmidt Verlag DE, p. 7. (In English)
3. Franklin C., Mediation's Confidentiality Controversy, text is available: <http://www.dailyjournal.com>. (In English)
4. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 113. (In English)
5. Cercvadze G., 2011. the prospects of the regulation of the mediation in Georgia, national center for alternative dispute resolution, Tbilisi, p. 62. (In Georgian)
6. Cercvadze G., 2011. the prospects of the regulation of the mediation in Georgia, national center for alternative dispute resolution, Tbilisi, p. 61. (In Georgian)
7. Cercvadze G., 2011. the prospects of the regulation of the mediation in Georgia, national center for alternative dispute resolution, Tbilisi, p. 18. (In Georgian)
8. Cercvadze G., 2011. the prospects of the regulation of the mediation in Georgia, national center for alternative dispute resolution, Tbilisi, p. 18. (In Georgian)
9. Rovine A., 2015. Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation, The Fordham Papers, p. 116. (In English)
10. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 132. . (In English)
11. Richler J., 2011. Court-based mediation in Canada, Judges' Journal , Issue 3, p. 14. (In English)
12. Sourdin T., 2011. Five Reasons Why Judges Should Conduct Settlement Conferences Monash University Law Review, Issue 1, p. 145. (In English)
13. Sourdin T., 2011. Five Reasons Why Judges Should Conduct Settlement Conferences Monash University Law Review, Issue 1, p. 149. (In English)
14. Sourdin, T., 2011. Five Reasons Why Judges Should Conduct Settlement Conferences Monash University Law Review, Issue 1, p. 146. (In English)
15. Richler J., 2011. Court-based mediation in Canada, Judges' Journal , Issue 3, p. 16. (In English)
16. Richler J., 2011. Court-based mediation in Canada, Judges' Journal , Issue 3, p. 17. (In English)
17. Reg S., 1987. Court-Based Alternatives, Resource News, Issue 2, p. 22. (In English)
18. Reg S., 1987. Court-Based Alternatives, Resource News, Issue 2, p. 23. (In English)
19. Beaumont, B., 1994. U.S. Systems of Court-Based ADR, Including Rent-a-Judge, James Cook University Law Review, p. 104. (In English)
20. Winkle v., John R., 1992. Mediation: An Analysis of Indiana's Court-Annexed Mediation Rule, Indiana Law Review, Issue 4, p. 959. (In English)
21. Winkle v., John R., 1992. Mediation: An Analysis of Indiana's Court-

- Annexed Mediation Rule, *Indiana LawReview*, Issue 4, p. 962. (In English)
22. Ingen-Housz A., 2011. *ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures*, Vol. II, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, p. 423. (In English)
 23. Rogers N., McEwen C., 1989. *Mediation: Law, Policy, Practice*, The Lawyers Co-operative Publishing Company, Rochester, p. 34. (In English)
 24. Ingen-Housz A., 2011. *ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures*, Vol. II, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, p. 422. (In English)
 25. Hebert C., 2001-2002. Introduction – The Impact of Mediation: 25 Years After the Pound Conference, *Ohio State Journal of Dispute Resolution*, Vol. 17, p. 527. (In English)
 26. Moore C., 2003. *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflicts*, Third Edition, JosseyBass, San Francisco, p. 23. (In English)
 27. Ingen-Housz A., 2011. *ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures*, Vol. II, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, p. 423. (In English)
 28. Chern C., 2008. *International Commercial Mediation*, Informa, London, p. 7. (In English)
 29. Hopt K., Steffek F., 2013. *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, p. 1246. (In English)
 30. Ingen-Housz A., 2011. *ADR in Business: Practice and Issues Across Countries and Cultures*, Vol. II, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, p. 423. (In English)
 31. Smith S., Martinez J., 2009. An Analytical Framework for Dispute System Design, *Harvard Negotiation Law Review*, Vol. 14, p. 146. (In English)
 32. Spencer D., Brogan M., 2006. *Mediation Law and Practice*, Cambridge University Press, New York, p. 29. (In English)
 33. Tsuladze A., 2015. The dynamics of the development of the court annexed mediation in USA on the example of California and Florida, *Tbilisi state university*, Tbilisi, p. 134. (In Georgian)
 34. Blackshaw I., 2009. *Sport, Mediation and Arbitration*, T.M.C. Asser Press, Hague, p. 243. (In English)
 35. Abramson H., 2011. *Mediation Representaion*, Second Edition, Oxford University Press, New York, 123. (In English)
 36. Fiss O., 1984. *Agians Settlement*, *The Yale Law Journal*, Vol. 93, p. 107. (In English)
 37. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, *Probate Law Journal*, Issues 2-3, p. 115. (In English)
 38. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, *Probate Law Journal*, Issues 2-3, p. 116. (In English)
 39. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, *Probate Law Journal*, Issues 2-3, p. 107. (In English)
 40. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, *Probate Law Journal*, Issues 2-3, p. 115. (In English)

41. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal Probate Law Journal , Issues 2-3, p. 113. (In English)
42. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 123. (In English)
43. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 117. (In English)
44. Munroe C., 1996. Court-Based Mediation in Family Law Disputes: An Effectiveness Rating and Recommendations for Change, Probate Law Journal, Issues 2-3, p. 124. (In English)
45. Cercvadze G., 2011. the prospects of the regulation of the mediation in Georgiaa, national center for alternative dispute resolution, Tbilisi, p. 63. (In Georgian)
46. Cercvadze G., 2011. the prospects of the regulation of the mediation in Georgiaa, national center for alternative dispute resolution, Tbilisi, p. 65. (In Georgian)
47. Cercvadze G., 2011. the prospects of the regulation of the mediation in Georgiaa, national center for alternative dispute resolution, Tbilisi, p. 63. (In Georgian)

BIBLIOGRAPHY:

1. The civil procedure code of Georgia. <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/29962>. (In Georgian)
2. The Civil Justice Reform Act of 1990 – CJRA. <http://www.uscourts.gov/sites/default/files/data-tables/cjra.na.0331.2016.pdf>. (In English)
3. Executive Order № 12988, Civil Justice Reform. <https://www.doi.gov/pmb/cadr/presidential-order-12988>. (In English)
4. Dispute Resolution Act. <https://www.adr.gov/ADR%20ACT%201998.pdf>. (In English)